

Laslo Kraus

REŠENI ZADACI

IZ

PROGRAMSKOG JEZIKA

C++

AKADEMSKA MISAO

Beograd, 2011

Laslo Kraus

REŠENI ZADACI IZ PROGRAMSKOG JEZIKA C++
Treće dopunjeno izdanje

Recenzenti

Dr Igor Tartalja
Mr Đorđe Đurđević

Izdavač

AKADEMSKA MISAO
Bul. Kralja Aleksandra 73, Beograd

Lektor

Andelka Kovačević

Dizajn naslovne strane

Zorica Marković, akademski slikar

Štampa

Planeta print, Beograd

Tiraž

300 primeraka

ISBN 978-86-7466-411-7

NAPOMENA: Fotokopiranje ili umnožavanje na bilo koji način ili ponovno objavljivanje ove knjige - u celini ili u delovima - nije dozvoljeno bez prethodne izričite saglasnosti i pismenog odobrenja izdavača.

Predgovor

Ova zbirka zadataka je pomoćni udžbenik za učenje programiranja na jeziku C++. Zadaci prate gradivo autorove knjige *Programski jezik C++ sa rešenim zadacima*. Podrazumeva se, kao i u toj knjizi, da je čitalac savladao programiranje na jeziku C. Zbirka je namenjena za upotrebu u fakultetskoj nastavi, ali može da se koristi i za samostalno produbljivanje znanja iz programiranja.

Rešenja svih zadataka su potpuna u smislu da priloženi programi mogu da se izvršavaju na računaru. Pored samih tekstova programa priloženo je samo malo objašnjenja, prvenstveno u obliku slika i formula. Očekuje se da će izvođač nastave dati dodatna usmena objašnjenja slušaocima. Uz malo više napora zadaci mogu da se shvate i samostalno. Uz svaki program dat je i primer izvršavanja da bi se olakšalo razumevanje rada programa.

Kroz zadatke, pored elemenata samog jezika, prikazani su osnovni principi objektno orijentisanog programiranja: sakrivanje podataka, ponovno korišćenje koda, nasleđivanje i polimorfizam. Prikazani su i najčešće korišćeni postupci u programiranju: pretraživanje i uređivanje nizova, obrada znakovnih podataka, rad s bitovima, rad s dinamičkim strukturama podataka (kao što su liste i stabla) i rad s datotekama. Posebna pažnja posvećena je i inženjerskim aspektima programiranja: preglednosti, razumljivosti i efikasnosti.

Izvorni tekstovi svih programa iz ove zbirke mogu da se preuzmu preko Interneta sa adrese `home.etf.rs/~kraus/knjige/`. Svoja zapažanja čitaoci mogu da upute elektronskom poštom na adresu `kraus@etf.rs`.

Beograd, avgust 2011.

Laslo Kraus

S a d r Ź a j

Predgovor	3
Sadržaj	4
Preporučena literatura	6
0 Pripremni zadaci	7
Zadatak 0.1 Izostavljanje elemenata niza na osnovu binarne maske	8
Zadatak 0.2 Rekurzivno izračunavanje skalarnog proizvoda dva vektora	9
Zadatak 0.3 Presek dva skupa u dinamičkoj zoni memorije	10
Zadatak 0.4 Obrtanje redosleda elemenata jednostruko spregnute liste	11
1 Proširenja jezika C	13
Zadatak 1.1 Ispisivanje pozdrava	14
Zadatak 1.2 Izračunavanje zbira niza brojeva	15
Zadatak 1.3 Uređivanje dinamičkog niza brojeva	16
Zadatak 1.4 Obrada jednostruko spegnute liste brojeva	17
Zadatak 1.5 Uređivanje niza brojeva metodom podele	18
Zadatak 1.6 Izostavljanje suvišnih razmaka među rečima	20
Zadatak 1.7 Uređivanje imena gradova u dinamičkoj matrici	21
Zadatak 1.8 Određivanje polarnih koordinata tačke	22
Zadatak 1.9 Izračunavanje površine trougla	23
Zadatak 1.10 Paket funkcija za obradu redova brojeva neograničenog kapaciteta	24
Zadatak 1.11 Paketi funkcija za obradu tačaka, pravougaonika i nizova pravougaonika u ravni	26
2 Klase	29
Zadatak 2.1 Tačke u ravni	30
Zadatak 2.2 Uglovi	31
Zadatak 2.3 Redovi brojeva ograničenih kapaciteta	33
Zadatak 2.4 Uređeni skupovi brojeva	36
Zadatak 2.5 Trouglovi u ravni	39
Zadatak 2.6 Kvadri u dinamičkoj zoni memorije	41
Zadatak 2.7 Krugovi u ravni koji ne smeju da se preklapaju	43
Zadatak 2.8 Kalendarski datumi	46
Zadatak 2.9 Liste brojeva	49
Zadatak 2.10 Uređena stabla brojeva	55
Zadatak 2.11 Nizovi materijalnih tačaka	61
Zadatak 2.12 Liste datuma	64
Zadatak 2.13 JMBG, osobe i imenici	67

3	Operatorske funkcije	71
Zadatak 3.1	Kompleksni brojevi	72
Zadatak 3.2	Vremenski intervali	74
Zadatak 3.3	Nizovi kompleksnih brojeva	76
Zadatak 3.4	Kvadri s automatski generisanim identifikacionim brojevima	78
Zadatak 3.5	Polinomi s realnim koeficijentima	80
Zadatak 3.6	Studenti koji ne smeju da se kopiraju	84
Zadatak 3.7	Redovi brojeva neograničenih kapaciteta	87
Zadatak 3.8	Tekstovi	90
Zadatak 3.9	Tekstovi s uštedom memorije	92
Zadatak 3.10	Karte i predstave	96
Zadatak 3.11	Zapisi artikala i inventari	99
Zadatak 3.12	Otpornici i redne veze otpornika	103
Zadatak 3.13	Tačke, trouglovi, skupovi trouglova u ravni	106
4	Izvedene klase	109
Zadatak 4.1	Valjci i kante	110
Zadatak 4.2	Osobe, daci i zaposleni	112
Zadatak 4.3	Neuređene i uređene liste celih brojeva	115
Zadatak 4.4	Predmeti, sfere i kvadri	118
Zadatak 4.5	Geometrijske figure, krugovi, kvadrati i trouglovi u ravni	121
Zadatak 4.6	Vektori, brzine i pokretni objekti i tačke u prostoru	126
Zadatak 4.7	Tačke, linije, duži, izlomljene linije i poligoni u ravni	129
Zadatak 4.8	Objekti, skupovi objekata, kompleksni brojevi i tekstovi	135
Zadatak 4.9	Geometrijska tela, sfere, valjci i redovi tela	140
Zadatak 4.10	Osobe, studenti i imenici	144
Zadatak 4.11	Osobe, vozila, teretna vozila i putnička vozila	148
Zadatak 4.12	Izrazi, konstante, promenljive, dodele vrednosti i aritmetičke operacije	153
Zadatak 4.13	Naredbe, proste naredbe, sekvence, selekcije i ciklusi	160
5	Izuzeci	167
Zadatak 5.1	Vektori realnih brojeva sa zadatim opsezima indeksa	168
Zadatak 5.2	Racionalni brojevi	171
Zadatak 5.3	Matrice racionalnih brojeva	174
Zadatak 5.4	Nizovi, funkcije i verižni razlomci	180
Zadatak 5.5	Podaci, skalarni podaci i nizovi	184
Zadatak 5.6	Funkcije i greške; izračunavanje određenog integrala	189
Zadatak 5.7	Predmeti, celi brojevi, zbirke i nizovi predmeta	195
Zadatak 5.8	Vektori, figure, tačke i mnogouglovi u prostoru	199
Zadatak 5.9	Proizvodi, sfere, kvadri, mašine i radnici	203
Zadatak 5.10	Radnici, prodavci, šefovi i firme	209
Zadatak 5.11	Vozila, lokomotive, putnički vagoni i vozovi	214
Zadatak 5.12	Električni potrošači, uređaji, grupe uređaja i izvori	220
Zadatak 5.13	Funkcije za koje mogu da se stvaraju izvodi, delegati, monomi, eksponencijalne funkcije i zbirovi funkcija	225

6	Generičke funkcije i klase	231
Zadatak 6.1	Generička funkcija za fuziju uređenih nizova	232
Zadatak 6.2	Generički stekovi zadatih kapaciteta	235
Zadatak 6.3	Generičke klase za upoređivanje podataka i uređivanje nizova podataka	237
Zadatak 6.4	Generički nizovi, boje, tačke, obojene figure, krugovi, pravougaonici, trouglovi, mnogouglovi i crteži u ravni	239
Zadatak 6.5	Generičke liste; datumi, osobe, ispiti, daci i škole	247
Zadatak 6.6	Vozila, bicikli, kamioni, generički nizovi, etape, vožnje i trkački automobili	253
Zadatak 6.7	Tereti, sanduci, burad, generički nizovi, vozila, lokomotive, vagoni i vozovi	259
Zadatak 6.8	Simboli, fontovi, vektori, duži, tekstovi, generički nizovi i crteži	266
Zadatak 6.9	Akteri, časovnici, proizvodi i generička skladišta, proizvođači i potrošači	273
7	Standardna biblioteka	279
Zadatak 7.1	Stekovi i redovi tačaka neograničenih kapaciteta	280
Zadatak 7.2	Predmeti, tela, sfere, kvadri i sklopovi	284
Zadatak 7.3	Obrada sekvencijalne tekstualne datoteke	289
Zadatak 7.4	Obrada rečenica u tekstualnoj sekvencijalnoj datoteci	290
Zadatak 7.5	Obrada sekvencijalne binarne datoteke	291
Zadatak 7.6	Obrada relativne binarne datoteke	293
Zadatak 7.7	Klasa rečnika	295
Zadatak 7.8	Klasa relativnih binarnih datoteka i obrada liste u relativnoj binarnoj datoteci	299

Preporučena literatura

- [1] Laslo Kraus: **Programski jezik C++ sa rešenim zadacima**, *osmo prerađeno izdanje*, Akademska misao, Beograd, 2011.
- [2] **Working Paper for Draft Proposed International Standard for Information Systems – Programming Language C++**, Accredited Standard Committee X3, 1996.
- [3] Bjarne Stroustrup: **The C++ Programming Language**, *third edition*, Addison-Wesley Publishing Company, Reading, Massachusetts, 1997.
- [4] Laslo Kraus: **Programski jezik C sa rešenim zadacima**, *sedmo izdanje*, Akademska misao, Beograd, 2008.
- [5] Laslo Kraus: **Rešeni zadaci iz programskog jezika C**, *treće izdanje*, Akademska misao, Beograd, 2009.

0 Pripremni zadaci

Zadatak 0.1 Izostavljanje elemenata niza na osnovu binarne maske

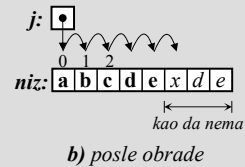
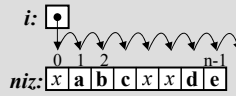
Napisati na jeziku C funkciju za izostavljanje svih elemenata numeričkog niza `niz` dužine `n` elemenata za koje na odgovarajućim mestima niza bitova `maska` stoji 0. Niz bitova se smešta u potreban broj bajtova od kojih svaki (sem možda poslednjeg) sadrži po 8 bitova.

Napisati na jeziku C program za ispitivanje prethodne funkcije.

Rešenje:

Izostavljanje određenih elemenata:

- Elementi se ispituju redom (indeks i). Ako i -ti element treba da ostane, premešta se na j -to mesto.
- Nova dužina niza je završna vrednost indeksa j .


```
/* redukc.c - Izostavljanje elemenata niza na osnovu maske. */
```

```
void redukcija(int niz[], const char maska[], int *n) {
    int i, j, k; char m;
    for (i=j=k=0; i<*n; i++) {
        if (i % 8 == 0) m = maska[k++];
        if (m & 1) niz[j++] = niz[i];
        m >>= 1;
    }
    *n = j;
}
```

```
#include <stdio.h>
```

```
void main() {
    while (1) {
        int n, i, niz[120];
        char maska[15];
        printf("n? "); scanf("%d", &n);
        if (n<=0 || n>120) break;
        printf("niz? ");
        for (i=0; i<n; scanf("%d", &niz[i++]));
        printf("maska? ");
        for (i=0; i<(n+7)/8; i++) {
            int m; scanf("%x", &m); maska[i] = m;
        }
        redukcija(niz, maska, &n);
        printf("niz=");
        for (i=0; i<n; printf(" %d", niz[i++]));
        putchar('\n');
    }
}
```

Izdvajanje desnog bita:

7	6	5	4	3	2	1	0
x	x	x	x	x	x	x	x
0	0	0	0	0	0	0	1
							&
0	0	0	0	0	0	0	x

```
n? 11
niz? 1 2 3 4 5 6 7 8 9 0 1
maska? b5 4 [1011 0101 0000 0100]
niz= 1 3 5 6 8 1
n? 8
niz? 1 2 3 4 5 6 7 8
maska? ff
niz= 1 2 3 4 5 6 7 8
n? 5
niz? 1 2 3 4 5
maska? 0
niz=
n? 0
```


Zadatak 0.2 *Rekurzivno izračunavanje skalarnog proizvoda dva vektora*

Napisati na jeziku C rekurzivnu funkciju za izračunavanje skalarnog proizvoda dva vektora.

Napisati na jeziku C program koji pročita dva vektora s glavnog ulaza, izračuna njihov skalarni proizvod, ispiše dobijeni rezultat na glavnom izlazu i ponavlja prethodne korake sve dok ne dobije signal za završetak rada programa. Program treba da je pogodan za skretanje glavnog ulaza na datoteku.

Rešenje:

```
/* skalpro.c - Skalarni proizvod dva vektora. */

double skal_pro(const double *a, const double *b, int n) {
    return n ? (*a) * (*b) + skal_pro(a+1, b+1, n-1) : 0;
}

#include <stdio.h>

void main() {
    double a[100], b[100]; int i, n;
    while (scanf("%i", &n) != EOF) {
        for (i=0; i<n; scanf("%lf", &a[i++]));
        for (i=0; i<n; scanf("%lf", &b[i++]));
        printf("%g\n", skal_pro(a,b,n));
    }
}
```

```
% cc skalpro.c -o skalpro
% skalpro <skalpro.pod >skalpro.rez
% cat skalpro.pod
5
1 2 3 4 5
5 4 3 2 1
4
-1 1 -2 2
4 5 6 7
% cat skalpro.rez
35
3
```

Zadatak 0.3 Presek dva skupa u dinamičkoj zoni memorije

Skup realnih brojeva predstavlja se pomoću strukture od dva člana koji su broj elemenata skupa i pokazivač na niz u dinamičkoj zoni memorije koji sadrži same elemente skupa. Napisati na jeziku C funkciju za nalaženje preseka dva takva skupa.

Napisati na jeziku C program koji pročita dva skupa realnih brojeva, pronalazi njihov presek, ispisuje dobijeni rezultat i ponavlja prethodne korake sve dok za broj elemenata skupa ne pročita negativnu vrednost.

Rešenje:

```
/* presek.c - Presek dva skupa. */

#include <stdio.h>
#include <stdlib.h>

typedef struct { int vel; double *niz; } Skup;

Skup presek(Skup s1, Skup s2) {
    Skup s; int i, j, k, vel = (s1.vel < s2.vel ? s1.vel : s2.vel);
    double *niz = malloc(vel * sizeof(double));
    for (i = k = 0; i < s1.vel; i++) {
        for (j = 0; j < s2.vel && s2.niz[j] != s1.niz[i]; j++);
        if (j < s2.vel) niz[k++] = s2.niz[j];
    }
    s.vel = k; s.niz = realloc(niz, k * sizeof(double));
    return s;
}

void main() {
    Skup s1, s2, s; int i;
    while (scanf("%d", &s1.vel), s1.vel >= 0) {
        s1.niz = malloc(s1.vel * sizeof(double));
        for (i = 0; i < s1.vel; scanf("%lf", &s1.niz[i++]));
        scanf("%d", &s2.vel);
        s2.niz = malloc(s2.vel * sizeof(double));
        for (i = 0; i < s2.vel; scanf("%lf", &s2.niz[i++]));
        s = presek(s1, s2);
        for (i = 0; i < s.vel; printf("%lf ", s.niz[i++])); putchar('\n');
        free(s1.niz); free(s2.niz); free(s.niz);
    }
}
```

presek.pod

```
4 1 2 3 4
5 3 4 5 6 7
6 9 3 5 1 2 8
4 6 2 8 5
-1
```

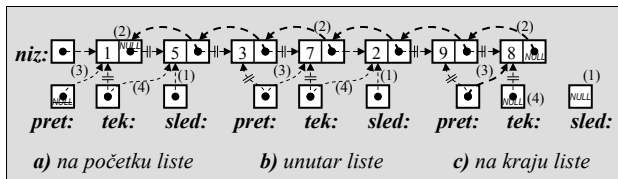
```
% cc prsek.c -o presek
% presek <presek.pod
3.000000 4.000000
5.000000 2.000000 8.000000
```

Zadatak 0.4 Obrtanje redosleda elemenata jednostruko spregnute liste

Niz realnih brojeva predstavlja se u obliku jednostruko spregnute liste. Napisati na jeziku C funkciju za obrtanje redosleda elemenata jednog takvog niza (liste), tj. za zamenu prvog elementa s poslednjim, drugog s preposlednjim itd.

Napisati na jeziku C program kojim se obrađuje proizvoljan broj nizova brojeva pomoću prethodne funkcije i ispisuju dobijeni rezultati na glavnom izlazu. Na raspolaganju stoje gotove funkcije za čitanje niza brojeva uz formiranje liste i za brisanje liste. Program treba da završi s radom kada se pročita prazan niz s glavnog ulaza.

Rešenje:


```
/* obrni.c - Obrtanje redosleda elemenata liste. */

#include <stdio.h>

typedef struct elem { float broj; struct elem *sled; } Elem;

Elem *obrni(Elem *niz) {
    Elem *tek = niz, *pret = NULL, *sled;
    while (tek) { sled = tek->sled; tek->sled = pret; pret = tek; tek = sled; }
    return pret;
}

Elem *citaj_niz(void);

void brisi_niz(Elem *);

void main() {
    Elem *niz, *tek;
    while ((niz = citaj_niz()) != NULL) {
        niz = obrni(niz);
        for (tek=niz; tek; tek=tek->sled) printf("%g", tek->broj);
        putchar('\n');
        brisi_niz(niz);
    }
}
```